331.88094
G315v

Vóór neutrale Vakvereenigingen

door

J. W. Gerhard

Prijs 10 cent.

A. B. Soep, Amsterdam 1900

331.88094
G38v

INLEIDING.

Wanneer we de stoffelijke positie der arbeiders in verschillende bedrijven van 't zelfde land, ja van verschillende landen onderling, vergelijken, dan zien we overal dit feit: *de hoogste loonen en den kortsten arbeidstijd hebben die arbeidersgroepen, die de krachtigste vakvereenigingen bezitten.* Men vatte dit natuurlijk niet al te letterlijk op. Als b. v. diamantbewerkers een hooger weekloon kunnen maken, dan timmerlieden, typografen enz., dan is daarmee nog niet gezegd, dat dit komt, wijl ze een betere vakvereeniging hebben dan die andere arbeiders. De hoogte van 't loon kan ook van andere omstandigheden afhangen. De stelling heeft alleen deze beteekenis: de stoffelijke positie der arbeiders wordt krachtig bevorderd door een flinke vakorganisatie. De toestand is in 't algemeen het slechtst van zulke arbeiders (arbeidsters), die niet, of slechts zeer zwak georganiseerd zijn.

Het is derhalve voor de arbeiders een levenskwestie deugdelijke, krachtige vakvereenigingen te hebben. Dat het hiermee in Nederland nog biezonder slecht gesteld is, zal niemand kunnen ontkennen.

Zijn in ons land flinke, machtige vakorganisaties, die in staat zijn den toestand harer leden te verbeteren, mogelijk of niet?

Ja, waarom zouden ze *niet* mogelijk zijn, zoo goed als in *groote* landen, als Engeland en Duitschland, en in *kleine* als Denemarken en Zwitserland? De vraag is slechts: *hoe* krijgen wij ze?

Deze vraag ernstig te behandelen is een eerste plicht der arbeidersvereenigingen en der arbeiderspers. Van de laatste heeft *Het Volk* haar besproken in een achttal artikelen getiteld „*Het standpunt der Vakorganisatie*", (5—19 Sept. 1900). Die artikelen gaven mij aanleiding

tot het schrijven van deze brochure, waarin ik in tegenstelling met *Het Volk* tot de konklusie kom, dat de vakvereenigingen neutraal moeten zijn, willen ze werkelijk groot en machtig worden.

Ik heb mijn artikel geschreven voor *Het Volk*.

De redaktie weigerde echter het te plaatsen, 't geen zij als volgt in 'n korrespondentie motieveerde:

J. W. G. Uw onbescheiden lang stuk van 30 kwarto bladzijden is veel te lang om te worden opgenomen, afgezien van den beleedigenden toon, waarin het hier en daar gesteld is en de onjuiste voorstelling onzer woorden, waarvan het wemelt. Als gij het sterk bekort, waarbij wij u dan nog aanraden van de onderstelling uit te gaan, dat wij het eerlijk meenen en geen ezels zijn, zullen wij het plaatsen. Het stuk ligt te uwer beschikking.

Wijl ik de zaak echter te belangrijk voor de nederlandsche arbeidersbeweging vind, om haar alleen op die manier te zien behandelen, als *Het Volk* deed, gaf ik geen gehoor aan de vriendelijke uitnoodiging om mijn stuk te verminken, maar besloot het nu als brochure uit te geven, in de hoop, daarmee de nederlandsche arbeidersbeweging van dienst te kunnen zijn. Daarover mogen nu de lezers oordeelen. Tevens mogen zij dan beslissen of ik beleedigend of verdachtmakend geweest ben. Of mijn stuk „onbescheiden" lang is?[1]) Een kwestie van smaak. *Het Volk* schreef *acht* artikelen *tegen* neutrale vakvereenigingen; mijn stuk *er voor* zou, volgens de redactie, in vieren geplaatst moeten worden, is alzoo ongeveer de helft van haar eigen stuk. Nu vind *ik* het volstrekt niet onbescheiden om voor de behandeling der kwestie van een tegenovergesteld standpunt, *maar* de helft te vragen der ruimte, die *Het Volk* noodig had. En vooral waar het de discussie betreft over, op 't oogenblik zeker de belangrijkste vraag voor de nederlandsche vakvereenigingen, meen ik, dat *Het Volk* zijn taak al biezonder vreemd opgevat heeft, door een tegenstander niet aan 't woord te laten. Alleen door wrijving van gedachten komt men het best *de* waarheid nabij.

Amsterdam, Oktober 1900.

[1]) De *noten* heb ik er thans eerst bijgeschreven.

Vóór neutrale Vakvereenigingen.

De Redactie van „Het Volk" maakt het haar tegenstanders in zake neutrale vakvereenigingen niet gemakkelijk haar artikelreeks te beantwoorden. Wat is het anders dan een reeds bij voorbaat verdachtmaken van de tegenstanders, waar „Het Volk" schrijft (Nr. 138 van 13 Septr.):

Zóó is de neutraliteit ten onzent niets anders dan een fijn bedachte, kunstig opgezette val, waarin de door D. N. gebiologeerde vaklui netjes zijn gevangen. Eene leugenachtige leuze, om de steeds dom gehouden massa mee te bedotten, precies als de leuzen van „de broodvraag" — waar geen anarchist iets voor gevoelt — en van „de vrijmaking der arbeiders door-zich-zelve" — aangeprezen ter zelfder tijd dat hun werd aangeraden, liever de radikalen of antirevolutionairen op 't kussen te brengen, dan hun eigeu politieke partij te vormen en te versterken — enz. enz.

De „neutraliteit" onzer vakbeweging verschijnt in dit licht als het overblijfsel der meest laaghartige leugenkampagne, die ooit de arbeidersbeweging heeft onteerd; als het symbool der onbewustheid, waarin een gelukkig afnemend deel der Nederlandsche arbeiders is bevangen en der kortstondige heerschappij van het anarchisme in onze beweging.

Bedoelt „Het Volk" hiermee de speciale opvatting omtrent neutraliteit van de „door D. N. gebiologeerde vaklui"? Zoo ja, dan mocht dit wel uitdrukkelijk gezegd zijn geworden in een artikelserie, die over neutraliteit in 't algemeen handelt. Zoo neen, vat „Het Volk" neutraliteit in algemeenen zin op, dan bevat bovenstaand citaat een der grofste verdachtmakingen van hen, die zich voorstanders van neutrale vakvereenigingen noemen. Dan zouden Bebel, v. Elm, Legien, ja bijna de heele elite der Duitsche partij tot zulke door D. N. gebiologeerde vaklui behooren. Neen, zal „Het Volk" zeggen, wij bedoelen niet de duitschers, maar de nederlandsche neutraliteitsmannen. Ofschoon dit m.i. in den grond der zaak hetzelfde blijft, een dergelijke wijze van argumenteeren(?) is toch allerminst geschikt om tot overeenstemming te komen, om de meeningen te verhelderen. Mij komt 't voor, alsof „Het Volk" met zijn artikelen over „Het standpunt der Vakorganisatie" niet alleen de verwarring van denkbeelden grooter gemaakt heeft, maar tevens weer geheel onnoodig kwaad bloed gezet heeft, 't geen nimmer ten voordeele van de zaak kan zijn. Over dit laatste kunnen de smaken verschillen, maar dat de sociaal demokraten nu nog minder dan ooit weten hoe *hun* standpunt in de vakbeweging moet zijn, staat bij mij vast. Dit komt echter wel weer terecht, als vóór- en tegenstanders van neutrale vakvereenigingen de kwestie kalm en zakelijk bespreken willen.

Waarover loopt de strijd?

Over de vraag: *neutrale of soc. demokratische vakvereenigingen?*

In zijn VII artikel (Nr. 140 van 15 Sept.) begint „Het Volk" wel met te vragen:

„Of wij dan voorstanders zijn van *soc. demokratische* vakvereenigingen?" en het antwoordt:

„*Neen, in zooverre men daaronder zou willen verstaan, dat wij van de vakvereenigingen zouden eischen, alleen sociaaldemokraten als leden aan te nemen en de vak-organisatie tot een werktuig der politieke partij te verlagen.*"

Wij wenschen de vakvereenigingen toegankelijk te stellen voor ieder vakgenoot wien het erom te doen is, zijne belangen als arbeider op de meest krachtige wijze te bevorderen en die erkent, dat hiervoor de organisatie op het standpunt van den klassenstrijd noodzakelijk is."

Welnu, dan moet ook alles uit de vakvereeniging geweerd worden, dat met dit doel niets te maken heeft, *dan moet de vakvereeniging geen soc. demokr. partij politiek drijven;* dan moeten verder godsdienstige verschilpunten ook buiten den strijd blijven. Zou men soms speciaal sociaal demokraat moeten zijn, om zijn belangen als arbeider op de meest krachtige wijze te willen bevorderen? Zoo ja, dan kan men getroost de stichting van soc. demokr. vakvereenigingen aanprijzen. Zoo neen, dan is men hier tegen, maar dan staat men op hetzelfde standpunt als Bebel e. a. en is men alzoo *vóór neutrale vakvereenigingen*, zooals zij ze beschouwen.

Dat de vakvereenigingen voor alles, ja uitsluitend eigenlijk ten doel hebben, de bevordering van den *ekonomischen* toestand harer leden, zullen zelfs bewonderaars van *soc. demokr.* vakvereenigingen wel willen toegeven.

Ook lijdt het geen tegenspraak, dat dit doel absoluut

niet bereikt zal worden, indien maar een klein percent der vakgenooten in één vereeniging georganiseerd is. Dat de nederlandsche arbeiders nog bitter weinig succes behaald hebben in hun strijd om lotsverbetering is zeker. Wat is daarvan de oorzaak? In „Het Volk" van 1 Sept. lezen we:

„*Het zal voor de arbeiders, die de vruchten dezer bekrompen opvatting* (nl. van de leiders van 't N. A. S., die niets dan economische actie willen) *met onpartijdigen blik waarnemen, geen betoog meer behoeven, dat de zuivere ekonomische actie in hare gevolgen zichzelve heeft veroordeeld.*"

Zou nu volgens „Het Volk" het weinige succes van den strijd om lotsverbetering te wijten zijn aan het niets dan ekonomische aktie willen van de vakvereenigingen ten onzent? Zou er één greintje voordeel meer behaald zijn, indien — bij overigens gelijke omstandigheden — de vakvereenigingen aan soc. demokr. politiek hadden gedaan? Mijns inziens zijn alle teleurstellingen, die de economische strijd der nederlandsche vakvereenigingen gebaard heeft, alleen te wijten aan de beroerd slechte organisatie, aan het feit, dat de vakvereenigingen zoo'n bitter klein deel van *alle* vakgenooten nog hebben weten te organiseeren. Juist de vakvereenigingen, die het meest neutraal zijn, en tevens ook nog de meeste leden tellen, nl. de typografenbond en de A. N. D. B. hebben in den ekonomischen strijd ook grootere voordeelen behaald dan de andere vakvereenigingen.[1]) En de krachtige neutrale

[1]) Men hoede zich toch in Nederland om in den A. N. D. B. een model-vakvereeniging te zien. „*Als het met den A. N. D. B. niet gaat, gaat het met geen enkele*

arbeiders-organisaties van Engeland en Duitschland — om slechts de grootste te noemen — bieden ook bewijzen genoeg aan, dat zuivere ekonomische aktie alleen, wèl stoffelijke voordeelen verschaft, wèl groot succes heeft, als maar een aanzienlijk deel der arbeiders in hun vakorganisatie krachtig georganiseerd is. Hiermee wil ik geenszins beweren, dat voor mij ekonomische aktie alleen het redmiddel is voor alle kwalen, het éénige middel tot vestiging van den soc. demokratischen heilstaat. Dat is ook heelemaal de kwestie niet. Wij hebben hier alleen te spreken over het doel der vakvereenigingen en niet over het doel der sociaal-demokratie. Wat de vakvereenigingen nu willen, wat zij *moeten* willen, nl. de verheffing van den ekonomischen toestand harer leden, kan toch, zooal niet uitsluitend, dan toch in de eerste en voornaamste plaats slechts door de zoogenaamde ekonomische aktie tot stand gebracht worden. En wie wil nu ernstig beweren dat dit doel bereikt zal kunnen worden, indien slechts een zeer kleine minderheid van alle vakgenooten in de vakvereenigingen georganiseerd is, zooals bij ons in Nederland het geval is? Neen, daarvoor *moet* minstens de meerderheid georganiseerd zijn, en wijl die meerderheid wel nog lang niet uit aanhangers van een zelfde politieke partij zal bestaan, moet de vakvereeniging

vakvereeniging", schreef „Het Volk" naar aanleiding van de krisis waarin de A. N. D. B. verkeert na de laatste staking. Deze opvatting is m.i. volkomen valsch. De eigenlijke, innerlijke kracht van elke vakvereeniging moet gevonden worden in het gehalte der leden, in hunne ontwikkeling. En *daarin* neemt de A. N. D. B. nu heusch niet de eerste plaats in onder onze vakvereenigingen. De geheurtenissen nà de laatste staking bewijzen dit ten volle. En daarom kán het in elke andere vakvereeniging nog zeer goed gaan, ook al gaat het in den A. N. B. B. niet goed. De organisatie*vorm* van dezen lijkt mij wel goed; alleen deze zal weinig baten, als de *ontwikkeling der leden* hem geen *kracht* geeft.

ook *neutraal* zijn, om allen te kunnen omvatten. „Het Volk" acht die vereeniging van allen, ja zelfs van *bijna* allen, tenminste in ons land, niet mogelijk.

Waarom niet?

In de allereerste plaats wijl „*geen volk zoodanig door theologische verschilpunten wordt gescheiden als het nederlandsche*". („Het Volk" van 10 Sept.) En hiervoor wordt dan gewezen op de sterke *kerkelijke* vakvereenigingen *R. K. Volksbond*, *Patrimonium* e. a.

Als nu werkelijk het ingedeeld zijn in twee of meer kerkgenootschappen van het nederlandsche volk een beletsel was voor de ontwikkeling van een bloeiende en krachtige vakorganisatie over 't heele land, dan zag het er toch wanhopig uit met ons landje. Dan kon er immers geen sprake zijn van een hoopvolle toekomst. Of *hoe* zouden we dan ooit uit de ellende komen? Enkel door de aktie van het handjevol niet tot een kerkgenootschap behoorenden? En behooren dan hiertoe reeds alle leden der S. D. A. P.? Waarom is een samenwerking van joden en christenen, katholieken en protestanten, wèl mogelijk b.v. in de afdeeling Amsterdam van de S. D. A. P. en niet over 't heele land? Hoe komt het dan, dat in Duitschland wèl machtige vakorganisaties bestaan? En de bevolking behoort daar eveneens tot verschillende kerkgenootschappen. In 1890 waren onder de bijna 50 millioen inwoners, 31 millioen protestanten, bijna 18 millioen katholieken, ruim $^1/_2$ millioen joden. Voor de grootste landen was de verhouding aldus:

Pruisen 19 millioen protestanten, 10 millioen katholieken.
Beieren $1^1/_2$ » » 4 » »

Saksen $3^1/_3$ millioen protestanten, $^1/_8$ mill. katholieken
Wurtemberg $1^2/_5$ » » $^3/_5$ » »

Daarin kan dus *niet* de achterlijkheid van *onze* arbeidersbeweging gezocht worden, zooals vaak beweerd wordt (o. a. noemde Dr. Gorter dit ook als de oorzaak, in het debat met Loopuit, op de huish. vergadering der S.D.A.P. afd. Amsterdam.) Waarin dan wel? M.i. *in het lage peil onzer volksontwikkeling*. Was het Nederlandsche volk zoo ontwikkeld als het Duitsche of het Deensche, dan *hadden* wij geen achterlijke arbeidersbeweging, dan zouden reeds sedert lang de nederlandsche arbeiders òf niet zoo *geheel buiten* den socialen strijd staan, òf niet de speelbal of het werktuig zijn geworden van politieke leiders òf niet onder kerkelijke voogdij (tenminste in zoo grooten getale) staan als in den R. K. Volksbond en Patrimonium. Het is eenvoudig de *domheid* van het nederlandsche volk, dat de oorzaak is van zijn zwakheid, en van een demoralisatie in de arbeidersbeweging, zooals wellicht nog geen enkel land gezien heeft. *Ontwikkelde*, *denkende* arbeiders zullen heusch wel inzien dat zij elkander helpen *moeten*, om hun positie te verbeteren, om meer loon en korter arbeidstijd en daarmee hooger levensgeluk te verkrijgen. Hoe zij denken over hun bestaan in betrekking tot de natuur, zal hen werkelijk in den strijd dàárvoor niet verdeelen.[1])

---

[1]) „De Vrije Gedachte" schrijft in nr. 66 van 29 Septr. 1900:
„*Neutraliteit in den socialen strijd op godsdienstig gebied is een even kinderlijk droombeeld als op politiek gebied.*" Dezen kinderlijken droom hebben toch in Duitschland tal van mannen, die jaren lang reeds een rol spelen in de vakbeweging. Otto Hue, een der voornaamste leiders der duitsche mijnarbeiders, bewijst in een brochure „Neutrale oder parteiische Gewerkschaften" juist, hoe het buiten bespreking laten van godsdienstige en partij-politieke vragen de mijnarbeidersorganisatie ten goede gekomen is.

Zeer terecht schrijft Dr. E. David in de Septemberaflevering der »Sozialistische-Monatshefte": „*De toenemende macht der arbeidgevers-organisaties brengt de soc. demokratische, radikale, protestantsche en katholieke arbeiders bijeen.*"

Ik voeg erbij: »maar alleen dan, wanneer ze ontwikkeld genoeg zijn, om in te zien, dat verschil van geloof geen hinderpaal mag zijn voor den gemeenschappelijken strijd tegen denzelfden vijand: de patroons. En alleen in landen met een hooge volksontwikkeling zal dit inzicht bij de groote massa ingang kunnen vinden, zooals Duitschland bewijst. En evenzoo zou ook in Nederland een machtige *neutrale* vakbeweging kunnen zijn, al behoort ons volk tot twee bijna even sterke kerkgenootschappen, n. l. protestanten en katholieken; (de paar andere kunnen buiten beschouwing blijven).

»Het Volk" schrijft in 't no. van 10 Sept.:

Met dit feit dient allereerst rekening te worden gehouden. „Neutraal" kan onze vakbeweging niet zijn, omdat ons arbeidend volk, in plaats van neutraal, zeer theologisch verdeeld is, zóó sterk, dat zelfs over eene zuivere vakzaak als de verhouding tusschen patroon en werkman, geheel verschillend wordt gedacht: dat het eene deel der arbeiders bijna

---

In nr. 50 van „Die neue Zeit" komt een zeer interessant opstel voor over „Die christliche Gewerkschaftsbewegung" (de kristelijke vakbeweging), waarin de schrijver (August Erdmann) aantoont, hoe het streven merkbaar is onder de eigenlijke *arbeiders* der christelijke vakvereenigingen, om den strijd voor lotsverbetering geheel op dezelfde wijze te voeren als de neutrale vakvereenigingen, waardoor dus een samengaan, wellicht een samensmelting van *alle* arbeiders zeer goed mogelijk is.

„*Het moderne socialisme en kerkgeloof zijn onverzoenlijk*", zegt „De Vrije Gedachte." Aangenomen dat dit zoo is, maar dit bewijst niets tegen de neutraliteit der vakvereenigingen. Men kan een goed vakvereenigingsman zijn en toch geen vrijdenker of sociaal-democraat.

met geen stokken tot een werkstaking is te bewegen, terwijl het andere, door anarchisten voortdurend tot „daden van verzet" geprikkeld, maar al te gemakkelijk gaat werkstaken, meer om te staken, als oefening voor het nieuwe heilmiddel der „algemeene werkstaking" dan wel ter bereiking van direkte resultaten; enz.

Is dit niet eenig en alleen toe te schrijven aan de geringe ontwikkeling van onze arbeiders? Èn de invloed der kerk, èn de invloed van anarchistische leeringen, zooals wij dat in Nederland kennen, waren onmogelijk of althans tot een minimum verzwakt, indien wij een ontwikkeld volk hadden. Waar zijn die invloeden juist 't grootst? In landen met de geringste volksontwikkeling.

Direct hierop laat »Het Volk" volgen:

Al traden de katholieke arbeiders in neutrale vakvereenigingen, dan nog zouden zij hunne geestelijke adviseurs behouden. Dezen kunnen reeds thans lastig zijn, als zij in hun eigen vereenigingen de katholieke arbeiders als hulptroepen voor den werkgever gebruiken. Lastiger echter zouden zij zijn, indien zij dezen van buiten af aan het lijntje hielden, zoodat zij in de vakvereeniging zelve een remmend deel vormden. Vakvereenigingen, zóó „neutraal", dat de goede katholieke arbeider lid kon zijn, zouden zóó tam moeten optreden, dat geen arbeider, die werkelijk tot verbetering van zijn toestand wilde strijden, het er in zou uithouden.

De neutraliteit, niet in naam, *zooals thans, nu zij niets meer of minder is, dan een voorwendsel voor den strijd tegen de S.D.A.P., dan het laatste wapen in de hand van de anarchistische vijanden der klassebewuste arbeidersbeweging — de neutraliteit* inderdaad *zou niet, zooals men*

meent, door de aansluiting der godsdienstige arbeiders de vakbonden versterken; doch de strijdende elementen daarin tot halve werkeloosheid doemen, tot huichelachtige diplomaten verminken en de gansche beweging verlagen tot het peil van den R. K. Volksbond.

Een paar vragen aan „Het Volk":

Blijven katholieke arbeiders, omdat ze katholiek gedoopt zijn, nu *altijd* dom en blinde volgelingen van hun geestelijke adviseurs? Zijn er dan niet in de S. D. A. P. katholiek gedoopte *goede partijgenooten?* Waarom acht gij 't dan onmogelijk dat katholieke arbeiders in *neutrale* vakvereenigingen even krachtig voor een betere positie voor zich en hun vakgenooten zullen strijden, als b. v. soc.-demokr. arbeiders zullen doen? Zijn er nu waarlijk in de nederlandsche vakvereenigingen geen flinke, en *zeer* flinke leden, die toch katholiek zijn? En vindt men ze niet in Duitschland, Zwitserland, Oostenrijk, België, Frankrijk enz.

Het slot van bovenstaand citaat is nu toch waarlijk niets anders dan één groote fraze. Welk nut heeft het op *die* manier de neutraliteit der vakbeweging te willen bestrijden? Leeren de feiten, zoowel uit 't binnen- als uit 't buitenland niet voldoende, dat een samenwerking van strijders, die tot verschillende godsdienstige gezindten behooren, zeer goed mogelijk is? Laat ik nog wijzen op de onderwijzersbonden, den nederlandschen en den duitschen. De B. v. N. O. telt bij de 6000 leden, ruim 60% van de klasse-onderwijzersstand in Nederland. Ik ben waarlijk geen lofredenaar van den Bond, maar toch moet ik zeggen, dat deze 6000 leden, voorzoover er van *actie* voor de *vak*be-

langen sprake is, daarin nog nimmer zijn gehinderd door het verschil van geloof. Dat hij in 't katholieke zuiden nog maar weinig leden telt, is waar. Maar m.i. weerhoudt niet hun katholicisme de zuidelijke onderwijzers, zich bij de B. v. N. O. aan te sluiten, maar veel meer de druk, dien de katholieke kerk aldaar op de openbare school en op de openbare onderwijzers nog kan uitoefenen. Dat er onder zullen zijn, die geen lid *willen* worden, omdat de Bond geen *katholieke* vereeniging is, kan zijn. Maar veel grooter geloof ik is 't aantal van hen, die wèl lid zouden worden, indien zij in een omgeving waren, waar de pastoor niet zooveel te zeggen heeft als in Noord-Brabant en Limburg. Duidelijker komt dit uit bij den grooten duitschen onderwijzersbond, die al 80.000 leden telt, en indien de beiersche onderwijzersbond er zich bij aansluit, bijna 100.000 leden zal omvatten, meer dan 90% van het geheel. Nu heeft deze beiersche bond zich nog niet aangesloten, hoofdzakelijk wijl het niet mogelijk was door de vereenigingswet. Nu dit bezwaar is weggenomen, zal de unie ook wel spoedig tot stand komen. Die beiersche bond telt meer dan 15,000 leden, natuurlijk bijna uitsluitend katholieken. Daarnaast heeft de katholieke partij een „katholieke-onderwijzersvereeniging" gesticht met slechts eenige *honderden* onderwijzers-leden en eenige *duizenden* geestelijken-donateurs. De katholieke geestelijkheid en de katholieke afgevaardigden in de Kamer bestoken den beierschen bond *feller* dan hier de B. v. N. O. bestookt wordt, en maken hem afwisselend uit voor radikaal of sociaaldemokratisch. En toch telt hij haast niet anders dan *katholieken* tot leden. In den grooten duitschen bond zijn

eveneens verschillende geloofsrichtingen vertegenwoordigd, en toch is hij in de laatste jaren meer en meer naast de sociaal-demokratie de krachtigste waarborg voor, en bevorderaar van de volksontwikkeling geworden. Welke geest in hem leeft moge de Redactie van „Het Volk" eens lezen in de prachtige feestrede door den Leipziger onderwijzer Beyer uitgesproken op het 2-jaarlijksch Congres te Keulen (Pinksteren 1900), een rede, ook door de soc.-demokrat. hoofdorganen in Duitschland geprezen. [1])

Op grond van dit alles meen ik te mogen beweren, dat „Het Volk" allen grond mist om neutrale vakvereenigingen te veroordeelen, wijl katholieke of protestantsche arbeiders er een verderfelijken geest in zouden brengen.

* * *

Als tweede argument tegen neutrale vakvereenigingen voert „Het Volk" aan (in 't nr. van 13 Sept.):

„*Niet alleen het verschil van godsdienst zal vereeniging der arbeiders in* een *vakbond onmogelijk maken, doch ook het verschil van politieke richting. Een deel der nederlandsche arbeiders staat beslist onder den invloed der burgerlijke partijen, huldigt een burgerlijke politiek.*"

Uit het eerste gedeelte zou volgen, dat alleen arbeiders van dezelfde politieke richting in *een* vakbond vereenigd kunnen zijn, en uit 't tweede gedeelte, dat dit slechts mogelijk is met arbeiders die onder den invloed van *arbeiders*-partijen staan. Of staat tegenover de burgerlijke

---

[1]) In „De Metaalbewerker" van Oktober j.l. is de redactie begonnen met den afdruk dier rede. Ik wenschte wel, dat alle arbeidersbladen in Nederland dit voorbeeld volgden.

partij*en* maar ééne arbeiders-partij, de S. D. A. P.? Zoo ja, dan ligt het voor de hand, dat ook alleen S. D. A. P.-leden tezamen in één vakbond zullen kunnen komen, dat deze dus roadweg zich kan noemen: *soc. demokrat. vakvereeniging*, en dezelfde politiek volgen als de S. D. A. P. Doch dan begrijp ik niet, dat „Het Volk" in 't nr. van 15 Sept. schrijft.

„*Of wij dan voorstanders zijn van* sociaal-democratische vakvereenigingen?

Neen — in zooverre men daaronder zou willen verstaan, dat wij van de vakvereenigingen zouden eischen, alleen sociaal-democraten als leden aan te nemen, en de vakorganisatie tot een werktuig der politieke partij te verklaren."

Hieruit moet men dus weer afleiden, dat er nog andere arbeiderspartijen dan de S. D. A. P. bestaan, welker leden met die der S. D. A. P. wèl in *een* vakbond kunnen samengaan. Dat dan in dezen vakbond het volgen van de soc. demokr. partij-politiek is buitengesloten ligt voor de hand. Doch een vakvereeniging, die hare deuren opent voor leden van verschillende politieke richting (en van verschillend geloof) noem ik een *neutrale* vakvereeniging. Ik heb in „Het Volk" niet gelezen, hoe zòò'n vereeniging nog anders genoemd kan worden.

„Het Volk" heeft hiermee ook zelve weer zijn tweede argument tegen een vereeniging van alle arbeiders in *een* vakbond bestreden. De zwakheid van dat argument: het verschil in politieke richting, springt des te duidelijker in 't oog, als men het beschouwt in verband met 't eerste argument. Uit beide te zamen zou n.l. volgen: *alleen arbeiders die hetzelfde geloof hebben en tot dezelfde*

politieke richting behooren, kunnen in één *vakbond vereenigd zijn.* Dezen onzin te bestrijden zal „Het Volk" toch zeker ook niet de moeite waard vinden!

* * *

Maar leert de praktijk dan niet, dat de vakvereenigingen niet kunnen strijden buiten de politiek om? Of dit nu *strikt* d.w.z. altijd en in alle omstangdigheden waar is, wil ik daarlaten. Maar wie zegt dat ook? Is er één voorstander van *neutrale* vakvereenigingen in Duitschland, die beweerd heeft, dat ze buiten *alle* politiek blijven moeten? Ik ken er geen. Allen beweren: wèl *arbeiders*politiek, maar geen *partij*politiek. Dat acht „Het Volk" een spelen met woorden. Die *arbeiders*politiek van Bebel c.s. zou volgens hem partijpolitiek, en dan toch zeker *soc. demokr.* partijpolitiek zijn.

Laten wij eens nagaan, de voorbeelden door „Het Volk" aangehaald in het n⁰. van 13 Sept.

Hij wijst op het verschil in belang tusschen kleine burgers, patroons en loonarbeiders. „*Elke eisch der arbeiders om meer loon, korter arbeidstijd, enz. is voor de kleine patroons het gevaarlijkst; het streven der arbeiders naar lotsverbetering heeft de strekking den ondergang van het ouderwetsche kleinbedrijf te bespoedigen.*"

En op deze waarheid volgt dan:

Daarom zal de aktie der vakvereenigingen, zoowel waar deze den patroons hooger eischen stellen, als waar zij de hulp der wetgeving inroepen, om hun toestand te verbeteren, licht op verzet stuiten bij die werklieden, welke onder den invloed eener kleinburgerlijke middenstandspolitiek staan. Zulke elementen vertegenwoordigeu in den vakbond de rem-

mende kracht der kleine patroons; hoe zal de vakbond „neutraal" kunnen zijn tegenover de partij, waarin die politiek is belichaamd?

Ik begrijp nu waarlijk niet hoe „Het Volk" zoo iets kan neerschrijven. Moet een vakbond neutraal zijn *tegenover eene andere partij*, of moet hij voor zichzelven d.w.z. tegenover al *zijn* leden neutraal zijn? En kan „Het Volk" nu aannemen, dat in een neutrale vakvereeniging *arbeiders* zullen komen, die, onder den invloed eener kleinburgerlijke middenstandspolitiek" staan? Om te blijven bij de arbeiders door „Het Volk" genoemd: de bakkersgezellen. Als deze in beweging komen voor loonsverhooging of korter arbeidsduur, of afschaffing of beperking van nachtarbeid, is 't dan mogelijk dat die beweging zou mislukken door gezellen, die de kleine patroons er nog boven op willen houden? Heeft de ervaring, zelfs in ons achterlijke landje en bij onze treurige partij-toestanden niet geleerd, dat voor een dergelijke beweging niet alleen gezellen van verschillende politieke richting maar ook dezulken, die tot *geen* richting behoorden, te vinden waren? En als de strijd mislukt is, was het dan toe te schrijven aan een of anderen kleinburgerlijken invloed in of buiten de beweging?

De strijd tegen invoerrechten behoort volgens Bebel tot „arbeiderspolitiek". Neen zegt „Het Volk", hier weten wij beter. De werklieden der christelijke burgerpartijen noemen het juist „arbeiderspolitiek" op hooge invoerrechten aan te sturen. Het is nog de vraag of de *arbeiders* dier burgerpartijen hierbij nu wel denken. Maar het is hier

niet de vraag wat de leden van die *kerkelijke* partijen arbeiderspolitiek willen noemen, maar alleen, wat *wij* ervan denken. En dan vraag ik „Het Volk": zullen *alleen* de arbeidersleden der S. D. A. P. in den strijd tegen invoerrechten een *algemeen* belang van de arbeiders zien, of kunnen ook arbeiders van een andere politieke richting, of laat ik zeggen: arbeiders, die geen lid der S. D. A P. zijn, of (nog niet) willen worden, ook voor afschaffiing van invoerrechten zijn? Blijkbaar beantwoordt „Het Volk" deze vraag bevestigend waar hij zegt: „christelijke vakbonden zullen daarop bij de regeering aandringen (n.l. op hooge invoerrechten), *proletarisch-denkende vakbonden zullen er zich tegen verzetten.*"

Tot de *proletarisch*-denkende arbeiders behooren toch zeker niet alleen S. D. A. P. leden? Het zag er waarachtig allerbedroevendst, ja hopeloos uit met ons landje, als dat zoo was.

„Ongevallenverzekering — een punt van *arbeiderspolitiek*, zegt Bebel. — Arbeiderspensioneering — zuivere arbeiderspolitiek." „Het Volk" argumenteert hier tegen op dezelfde wijze als tegen zijn eerste voorbeeld; mijn antwoord is dus ook hetzelfde. De heele argumentatie van „Het Volk" loopt alleen hierop uit, dat hij heeft aangetoond: *samenwerking* van verschillende *bestaande* arbeidersorganisaties is (op het oogenblik) ten opzichte van die en die arbeidersbelangen niet mogelijk. Maar deze wijsheid kennen Bebel c.s. denk ik ook wel. Het is echter alweer niet de vraag of *alle* arbeiders op 't oogenblik krachtig voor die arbeidersbelangen willen opkomen, maar wel: of allen, die dit wèl willen en wèl doen, nu

ook S. D. A. P. leden moeten zijn, of zich soc. demokraat moeten noemen zonder lid der S. D. A. P. te wezen. *Neen*, zegt „Het Volk" zelve weer: „alle arbeiders, die de burgerlijke partijen naloopen, staan in deze zaak tegenover de *meeste vakbonden* en *de sociaal demokratie*". De vakbonden èn de soc. demokratie, dus verschillende organisaties. Welnu, wat zijn nu *die* vakbonden die geen onderdeel van de S. D. A. P. uitmaken, maar toch krachtig voor ongevallenverzekering, arbeiderspensioneering enz. strijden, anders dan neutrale vakvereenigingen in den zin, door Bebel c.s. bedoeld? Wat beduidt dan de vraag van „Het Volk": „hoe kan deze kwestie in een *neutralen* vakbond worden beslist, zonder partij te trekken voor of tegen de sociaal demokratie?" Het is mij werkelijk een geheim, waarom dit laatste niet zou kunnen. Ik meen, dat „Het Volk" al lang in 't ongelijk gesteld is door de heele afgeloopen beweging voor de „Ongevallenwet", en de vroegere beweging voor arbeiderspensioneering. Hebben al de arbeiders, die daaraan deelnamen, nu eerst behoeven te verklaren, of ze vóór of tegen de sociaal demokratie zijn? Het kwam in niemand op, een dergelijke verklaring af te leggen. Ik betwijfel zelfs, of dit ooit door een ernstigen spreker is aangeroerd. In het Nr. van 13 Septr. waarin „Het Volk" deze paar voorbeelden noemt, om te bewijzen dat neutraliteit onbestaanbaar is, volgt dan nog een lange uitval over Hogerhuisbeweging en „ekonomische aktie, anarchisme in de vakbonden en in de vakbladen, enz. enz.; ik wil daar niet op ingaan, het heeft alles met de beginselkwestie absoluut niets te maken.

„Het Volk" heeft nog een argument genoemd, waarom het tegen *neutrale* vakvereenigingen is. (Waar het nu eigenlijk vóór is, weet ik niet; *soc. demokr.* vakvereenigingen zijn immers òòk niet goed.)

In het Nr. van 10 Septr. schrijft het:

„En òòk moet men niet vergeten, dat het niet voldoende is, een vereeniging „neutraal" te *verklaren* en buiten aanraking met de Partij te houden; het publiek laat zich door dergelijke uiterlijkheden niet misleiden omtrent het eigenlijk karakter der beweging."

En in het Nr. van 13 Septr.:

„Niet alleen de noodzakelijkheid, de voortgaande ontwikkeling der arbeiders — *vooral de eerlijkheid* (ik kursiveer) eischt het (nl. de neutraliteit af te schudden). Laat men zijne vereenigingen zòò inrichten, dat men waar kan zijn, dat men een koe een koe kan noemen; dat men vrij is, het beginsel der groote beweging, waarvan de vakorganisatie een deel is, in haar te verkondigen, te belichamen."

Eizoo, Bebel c.s. zijn *huichelaars*, wanneer zij neutrale vakvereenigingen beter vinden dan soc. demokratische. Laat „Het Volk" niet zeggen: wij hebben niet gesproken over *soc. dem.* vakvereenigingen; de strijd loopt immers over niets anders dan over deze vraag: neutrale of soc. demokratische vakvereenigingen?

Het publiek laat zich niet misleiden!

Zeer verstandig van 't publiek, ik wenschte dat het *altijd* zoo mocht zijn. Wat wil „Het Volk" er echter mee bewijzen? Dat soc. demokr. vakvereenigingen de eenige ware zijn? Neen, want daar is 't immers tegen-

Wat dan? Ik vermoed alleen dit: al zeggen *wij:* de vakvereeniging is *neutraal*, het publiek zal zeggen: neen, zij is soc. demokratisch!

Nu ja, maar wat gaat ons nu de meening van publiek aan, die uit zoovéle verschillende en tegenstrijdige elementen bestaat? Wij hebben alleen te maken met wat *wij* meenen. En *wij* meenen, dat hooger loon, korter arbeidstijd, ongevallenverzekering, arbeiderspensioneering en dergelijke, *algemeene arbeidersbelangen* zijn. Daarom wenschen *wij alle* arbeiders, die hiervan overtuigd zijn, te organiseeren in ééne vakvereeniging, en deze noemen *wij* neutraal, omdat zij neutraal *is*, omdat voor haar lidmaatschap *alleen* vereischt wordt: deelneming aan den strijd voor *die gemeenschappelijke belangen* van allen. Wat gaat het ons nu aan welken naam *onze tegenstanders* ons willen geven. Dàt zal waarachtig geen verdeeldheid zaaien onder de leden der neutrale vakbonden.

„Het Volk" heeft alzoo niet het minste recht, om ons, voorstanders van neutrale vakbonden, oneerlijkheid voor de voeten te werpen, als wij zeggen: wij willen daarin alleen arbeiderspolitiek en geen bepaalde partijpolitiek volgen.

Maar nu een vraag aan „Het Volk". Aangenomen, dat wij alleen dien naam zouden willen, om wat meer zieltjes te winnen, om de nog niet soc. demokratisch zijnde arbeiders beter te kunnen lokken, dat het dus een kwestie van taktiek werd, waarom verwerpt *gij* dan deze taktiek, gij die juist *om die reden* u niet „orgaan der S. D. A. P." noemt, gij die zelfs in *uw naam* niet hebt willen laten zien, wie gij eigenlijk zijt? Waarom heeft

het dagblad der partij niet den ouden partijnaam van „Sociaal-Demokraat" gekregen? Was het niet, wijl men redeneerde: we moeten de menschen langzaam krijgen, en dat kunnen we niet, wanneer we ze plotseling met de „Sociaal-Demokraat" in huis komen vallen? Was er een van hen, die vóór het behoud van den ouden naam waren, die de vrienden van een nieuwen „onschuldigen" naam van oneerlijkheid betichtte? Men kan toch alleen die *taktiek*vraag meer of minder juist vinden; anders niet.

„Men moet een koe een koe kunnen noemen."

Ik heb reeds aangetoond, dat „Het Volk" zelf *die* eerlijkheid(?) niet heeft aangedurfd. Ik wil de kwestie hier nog wat breeder opvatten, en speciaal voor Nederland de vraag stellen: is 't wel verstandig met zoo maar altijd en overal zich *niet anders dan als sociaal demokraat* voortestellen, alles wat wij, leden der S. D. A. P., nastreven met den naam van sociaal demokratisch te betitelen? Afgezien van de vraag, of dit altijd wel de *juiste* naam is, wil ik hier de *taktiek-vraag*, die er in opgesloten ligt, bespreken.

De ontwikkeling, zoowel van het individu als van de menschheid, en van alle maatschappelijke toestanden schrijdt uiterst langszaam voort. Ik zou deze waarheid aan onze in de marxistische en materialistische leer opgevoede S. D. A. P. leden niet durven verkondigen, als ik niet zoo vaak gezien had, dat men in *de praktijk* die leer in de steek liet. Welke feiten hebben we nu in Nederland?

Een volk, dat ekonomisch in zeer treurigen toestand verkeert; de volkswelvaart is hier geringer dan in Denemarken, Duitschland, Zwitserland b.v.

Een volk, dat nauwelijks goed lezen en schrijven geleerd heeft, en dientengevolge in algemeene ontwikkeling ver ten achter staat bij vele andere volken, met name de Denen, de Duitschers, Zwitsers.

Een volk, dat maatschappelijk haast geen enkel recht bezit. Het is verstoken van het voornaamste recht: het kiesrecht; en dit maakt dat zijn geschreven rechten: de vrijheid van vereenigen en vergaderen, van schrijven en spreken, in vele gevallen eigenlijk *alleen op papier* bestaan.

Een volk, dat in zijn overgroote meerderheid nog geen greintje van sociaal bewustzijn vertoont, dat van het vereenigingsleven, als faktor voor de verheffing van zijn materieele en geestelijke positie, zoo goed als niets afweet.

En ten slotte: een arbeidersbeweging, die door en door gedemoraliseerd is.

Is het met deze feiten voor oogen, nu niet in strijd met de eenvoudigste wetten der sociale ontwikkelingsleer aan te nemen, dat zonder voorafgaande, geleidelijke voorbereiding, dat volk in eens tot sociaal-demokratisch denken en voelen en willen gebracht kan worden? Hier maken de sociaal-demokraten zich schuldig aan dezelfde fout, waaraan voor een goed deel de vroegere socialistische beweging is te gronde gegaan, n.l. de miskenning van die doodeenvoudige waarheid der ontwikkelingsleer. Men dacht de wereld te kunnen hervormen als men maar altijd *sprak* over het einddoel: opheffing van privaat bezit. Algemeen kiesrecht, arbeidswetgeving, wettelijke achturendag; allemaal lapmiddeltjes. Plaatselijke, provinciale, nationale, internationale betoogingen voor opheffing van privaat-bezit!! Dat einddoel! dat moest je de lui voor-

houden! Notabene, menschen die geen flauw beseſ hadden van hun sociale positie, zich niet-vereenigden ter verkrijging van hun eerste burgerrechten, te versuft waren om van hun patroons een minder onmenschwaardig bestaan af te dwingen door middel van krachtige vakvereenigingen! Met zulke menschen dacht men het eeuwigdurend rijk van geluk en welvaart te kunnen stichten, als men hun maar voorhield: opheffing van privaat-bezit, dan ben je er. Ja zeker, applaus kwam er wel op al die mooie voorspiegelingen. Toen het echter maar beloften *bleven*, toen was het met het applaus uit. Er volgde een jammerlijke teleurstelling.

Het schijnt mij toe, alsof men weer denzelfden weg opgaat. En de theorie en de praktijk leeren toch duidelijk dat alleen een stoffelijk en geestelijk ontwikkelde arbeidersklasse een goed geschoolde sociaal-demokratische arbeiderspartij het leven kan geven.

Eerst moeten de arbeiders tot vereeniging gebracht worden, waardoor zij zich een hoogere ekonomische positie veroveren kunnen. Naarmate zij in die ontwikkeling voortschrijden, naar die mate worden zij ook rijper voor de sociaal-demokratie.

»Het Volk" beroept zich ergens nog op de engelsche *Trades Unions* om aan te toonen, dat neutraliteit onzinnig is. Ik meen, dat »Het Volk" zijn voorbeeld niet begrijpt. De *Trades Unions* blijven neutrale vakbonden. Door hun vroegere ekonomische aktie hebben zij in vele opzichten groote voordeelen voor hun leden behaald. In de laatste jaren zijn ze echter gaan inzien, dat tot bevestiging van de behaalde voordeelen, en tot verkrijging van *nòg meer*,

naast de ekonomische aktie ook zoogenaamde politieke aktie noodig werd, dat zij het standpunt, buiten de politiek te blijven, moesten verlaten. Dat het vooral de *sociaal-demokraten* zijn geweest, die hun tot dit besef gebracht hebben, is wel zeker, maar de politiek, die ze nu in hun vereeniging gehaald hebben is geen soc.-demokr. politiek, maar algemeene arbeiders-politiek, zooals Bebel c.s. die verdedigen.

Ook het voorbeeld van Denemarken is door »Het Volk" slecht gekozen. Of wil het soms zeggen, dat in Denemarken hetzelfde geschied is, wat het voor Holland noodzakelijk acht, n.l. in een tijd, toen de arbeiders aldaar nog niet georganiseerd waren, ook alles soc. demokratisch willen maken? Waarschijnlijk is »Het Volk" evenmin als ik op de hoogte van die *vroegere* ontwikkelingsperiode der Deensche arbeidersbeweging. Ik kan dus alleen zeggen: ik *betwijfel* zeer sterk, of de Deensche vakbeweging van den beginne af in dezelfde verhouding tot de politieke beweging gestaan heeft als tegenwoordig. En dat *thans* beide tamelijk vereenzelvigd zijn, bewijst dan nog in geen geval, dat het *thans* voor Nederland ook mogelijk is een krachtige vakbeweging te krijgen, die met de S. D. A. P. verbonden is. Daarvoor missen wij immers alle voorwaarden. »Het Volk" geeft nog al smalend af op het streven naar een cent hooger loon per uur. Waar vindt men echter de bloeiendste beweging, zoowel der vakbonden als der soc. demokratische partijen? Toch zeker in die landen waar de arbeiders 'n hoogeren levensstandaard hebben. Zonder geld, geen strijd! Dat weet »Het Volk" ook. Onze arbeiders hebben echter geen geld.

Het zou derhalve een zegen zijn wanneer ze 1 cent meer loon per uur wisten te verkrijgen; hoe meer hoe beter. Langs welken weg zal dit doel bereikt worden: door soc. demokr. politieke aktie of door ekonomische aktie? Toch zeker wel door 't laatste. En wie kan deze het krachtigste voeren, een soc. demokratische of een neutrale vakvereeniging? Ik denk toch ook wel de laatste, vooropgesteld dat zij geen anti-politieke vereeniging is, maar eene, die algemeene arbeiderspolitiek volgt.

België, dat ook door »Het Volk" genoemd wordt, bewijst m. i. evenmin iets voor *zijn* anti-neutrale vakvereenigingen. In geen land doet de soc. demokratische partij zooveel, om door middel van koöperatie den stoffelijken toestand der arbeiders te verhoogen. Dat vind ik zeer goed, maar is nu toch niet bepaald propagandamaken voor de soc. demokratische leer. In België hebben de soc. demokraten bovendien het goede inzicht gehad om de massa meer in beweging te brengen voor dingen die voor de hand lagen, dan voor zaken in een verre toekomst. Ze hielden minder meetings voor opheffing van privaatbezit, maar des te meer en des te reusachtiger betoogingen voor algemeen kiesrecht. En deze verstandige taktiek, die zoo geheel paste bij de *belgische* toestanden, heeft gemaakt dat in België, hoewel er de algemeene volksontwikkeling ook niet zoo hoog staat, de arbeidersbeweging sterker is en 'n grooter deel der massa heeft weten te organiseeren, dan hier. Of nu de zuivere sociaaldemokratische leer er zoo diep is doorgedrongen betwijfel ik wel. En dat was ook onmogelijk. De belgische soc. demokratische partij moest het volk weten te pakken

voor zaken, die het begreep, en die hem voordeelen konden bezorgen: coöperaties en algemeen kiesrecht. Met de prediking van het einddoel, van opheffing van privaat-bezit, had ze verduiveld weinig uitgericht.

Zou Nederland nu zoo een bizonder land zijn? Een land, waar zonder voorbereiding de massa in het sociaal-demokratische kamp geleid kan worden? Zouden hier neutrale vakvereenigingen geheel misplaatst zijn, terwijl ze in alle andere landen juist de sociaal-demokratie versterkt hebben?

Eigenaardig toch dat dit hier door „Het Volk" beweerd wordt, tezelfder tijd dat in Duitschland, met de machtigste sociaal-demokratische partij van de wereld, en met zijn vele krachtig ontwikkelde neutrale vakbonden, de eerste leiders der arbeidersbeweging het noodzakelijk gevonden hebben in woord en geschrift te verkondigen: *de vakvereenigingen moeten neutraal blijven!*

Ja zelfs Kautsky, de tegenstander van de neutraliteit, de man op wien „Het Volk" zich in de eerste plaats beroept, schrijft aan het slot van zijn artikelen het volgende (Neue Zeit nr. 43 blz. 497):

„Meer dan dit zal het streven naar neutraliseering der vakvereenigingen volgens onze overtuiging niet bereiken. *Intusschen spruit het toch uit een te diep wortelende behoefte voort, dan dat het geheel overwonnen zou kunnen worden, zoo lang groote massa's van katholieke arbeiders zich vijandig tegenover de sociaal-democratie plaatsen en toch 'n aanvang maken met eene vakbeweging. Daarentegen zal dat neutralitcits streven in het duitsche vakvereenigingsleven voor goed verdwijnen, zoodra de sociaal-democratie in de thans nog*

katholieke industrie-streken vasten voet gezet heeft.

Welnu, wat leert dit nu? Niet dat Kautsky *in beginsel* tegen neutrale vakvereenigingen is. Integendeel, hij is er voor, overal dààr, waar de sociaal-demokratie nog met propaganda *beginnen* moet, waar de arbeiders haar nog vijandig gezind zijn. Hij acht ze alleen overbodig, waar dit niet meer het geval is, waar *de* arbeiders al reeds sociaal-demokratisch geschoold zijn.

Nu mag het zijn, dat hij *hierin* gelijk heeft (wat *ik* nog niet toegeef), maar ik vraag: *in welk hoekje van Nederland is dit 't geval?* Ik meen: *nergens.* Bij ons is 't overal nog zóó, dat de sociaal-demokratie *de meerderheid* der arbeiders voor zich moet winnen. Ik zou dus denken, dat Kautsky, als hij *goed* op de hoogte was van de *nederlandsche* toestanden, zou adviseeren: jelui *moet* beginnen met *neutrale vakorganisaties*, om de massa op te voeden en op te heffen.[1])

Ik geef toe, het is een moeilijke arbeid, die slechts langzaam zal vorderen, niet geschikt voor menschen, die meenen dat de sociaal-demokratische samenleving spoedig moet komen, nadat *zij* sociaal-demokraat zijn geworden. Zoo spoedig gaat het nu helaas niet. Toch acht ik *dezen* arbeid veel dankbaarder, dan de directe propaganda voor het einddoel. Goed en ernstig aangepakt zal de eerste ons beloonen in zijn practische resultaten: stoffelijke en verstandelijke verheffing van de arbeiders.

---

[1]) Ofschoon 't overbodig lijkt, wil ik toch herhalen, dat ik hiermee volstrekt niet bedoel: vakorganisatie en vakbeweging *alleen* is 't, wat wij te doen hebben. De partijpolitieke-beweging acht ik ook noodzakelijk, maar zij blijve geheel zelfstandig evenals de vakbeweging.

Een aktueele Brochure.

Vakbeweging en —— Politieke Partijen.

Eene verzameling vertaalde opstellen
door
August Bebel, Karl Kautsky, Ströbel, Von Elm en Bernstein.

Oordeel van de Pers:

Het Volk: Wij wilden dat elk arbeider dit boekje kocht en las.
De Volkstrijer: Een onontbeerlijk boekje voor elk vakarbeider.
Vooruit, (Gent): Dit boekje kunnen wij aan alle arbeiders ten zeerste aanbevelen.

Groot 115 pag. *f* 0,35. Voor vakorganisaties beduidend minder.

Koopt en leest deze brochure.

A. B. Soep. — Kerkstraat 373, Amsterdam.

Een prachtige plaat:

„Triumf van den Arbeid“,

door Walter Crane.

Een heerlijke en idealistische wandversiering.

Groot 50×94 cM.

Prijs op gewoon papier *f* 0,50, prijs op Japansch papier *f* 2,50

Het Schootsvel.

Dramatische episode uit den Klassenstrijd,
door Dirk Troelstra.

Prijs *f* 0,75. Franco *f* 0,85.

A. B. Soep. — Kerkstraat 373, Amsterdam.

Geschriften van J. W. GERHARD.

DE VROUW IN DE MAATSCHAPPIJ, (door Silvia) 29 blz. Gent 1888. 10 cent.

DE POSITIE VAN DE ONDERWIJZERS IN NEDERLAND EN IN HET BUITENLAND. 85 blz. groot 8°. Amsterdam 1896. L. J. Vermeer. 30 cent.

DE ZAAK—M. DEN HARTOG, *(Uitverkocht)* 16 blz. Amsterdam 1896. 5 cent.

BETER ONDERWIJS EN BETERE ONDERWIJZERS ZONDER HOOFDEN VAN SCHOLEN EN ZONDER RANGEKSAMENS. 112 blz. gr. 8°. met 8 fotografieën van republickeinse scholen. Amst. 1898. L. J. Vermeer. 35 cent.

WAAROM LEERPLICHT? De Volksontwikkeling in Nederland, Duitsland en Zwitserland. 40 blz. groot 8°. Amsterdam 1898. L. J. Vermeer. 10 cent.

HET VEGETARISME IN VERBAND MET DE GEHEELONTHOUDING EN HET SOCIALE VRAAGSTUK. 54 blz. groot 8°. met 2 graphische voorstellingen van de samenstelling onzer voedingsmiddelen. *(Uitverkocht)* Amsterdam 1897. J. F. A. Vlaanderen. Boekhandeluitgave 25 cent. Volks-uitgave 15 cent.

OVER DE BESTAANSVOORWAARDEN VOOR DE KUNST EN DE KUNSTENAARS IN NEDERLAND. 32 blz. 4°. Amsterdam 1899. Erven H. v. Munster. 25 cent.

OPERA-GIDSEN. Handleidingen voor de bezoekers der Opera. Met portretten en muziek in noten- en cijferschrift. Tot Okt. 1900 verschenen 32 nummers à 10 cent. Amsterdam 1896—1900. J. F. A. Vlaanderen.

DE NOODZAKELIJKHEID VAN GOEDE BOUWVERORDENINGEN. 29 bladz. Amsterdam 1899. L. J. Vermeer. 10 cent.

Verkrijgbaar in alle Boekhandels.

Typ. HERDES & Co., P. H.-kade 18 Amst.

Geschriften van J. W. GERHARD.

DE VROUW IN DE MAATSCHAPPIJ, (door Silvia) 29 blz. Gent 1888. 10 cent.

DE POSITIE VAN DE ONDERWIJZERS IN NEDERLAND EN IN HET BUITENLAND. 85 blz. groot 8°. Amsterdam 1896. L. J. Vermeer. 30 cent.

DE ZAAK—M. DEN HARTOG, *(Uitverkocht)* 16 blz. Amsterdam 1896. 5 cent.

BETER ONDERWIJS EN BETERE ONDERWIJZERS ZONDER HOOFDEN VAN SCHOLEN EN ZONDER RANGEKSAMENS. 112 blz. gr. 8°. met 8 fotografieën van republiekeinse scholen. Amst. 1898. L. J. Vermeer. 35 cent.

WAAROM LEERPLICHT? De Volksontwikkeling in Nederland, Duitsland en Zwitserland. 40 blz. groot 8°. Amsterdam 1898. L. J. Vermeer. 10 cent.

HET VEGETARISME IN VERBAND MET DE GEHEELONTHOUDING EN HET SOCIALE VRAAGSTUK. 54 blz. groot 8°. met 2 graphische voorstellingen van de samenstelling onzer voedingsmiddelen. *(Uitverkocht)* Amsterdam 1897. J. F. A. Vlaanderen. Boekhandeluitgave 25 cent. Volks-uitgave 15 cent.

OVER DE BESTAANSVOORWAARDEN VOOR DE KUNST EN DE KUNSTENAARS IN NEDERLAND. 32 blz. 4°. Amsterdam 1899. Erven H. v. Munster. 25 cent.

OPERA-GIDSEN. Handleidingen voor de bezoekers der Opera. Met portretten en muziek in noten- en cijferschrift. Tot Okt. 1900 verschenen 32 nummers à 10 cent. Amsterdam 1896—1900. J. F. A. Vlaanderen.

DE NOODZAKELIJKHEID VAN GOEDE BOUWVERORDENINGEN. 29 bladz. Amsterdam 1899. L. J. Vermeer. 10 cent.

Verkrijgbaar in alle Boekhandels.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 079528979